

ILKKA RONKAINEN

Neuvostoliitto

— ja —

Pariisin kommuuni

*Miksi kaatuivat ja mitä opettavat
uusille yrittäjille?*

Ilkka Ronkainen

Neuvostoliitto ja Pariisin kommuuni

Ilkka Ronkainen

Neuvostoliitto ja Pariisin kommuuni

**Miksi kaatuivat ja mitä opettavat uusille
yrittäjille?**

© 2026 Ilkka Ronkainen

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-33-9217-5

Sisällysluettelo

Lukijalle	11
I OSA: Marxilaisuuden ensimmäinen kokeilu: Pariisin kommuuni	16
Mitä tapahtui Pariisin kommuunin 72 päivän aikana?	16
Pariisin kommuunin neljä opetusta.....	20
II OSA: Marxilaisen yhteiskunnan toinen kokeilu: Neuvostoliitto	25
Neuvostoliitto — eppinen romaani	25
Perinteinen selitys Neuvostoliiton kaatumiselle	26
Taloudelliset syyt, kun koneisto ruostuu.....	27
Poliittiset syyt, kun liima pettää.....	28
Yhteiskunnalliset syyt, kun usko kuolee.....	30
Ulkoiset paineet, kun maailma muuttuu ympärillä .	31
Viimeinen näytös	31
Oliko lokakuu 1917 oikea hetki?	34
Väärä aika, oikea hetki? — keskustelu AI Marxin kanssa	35
Kuinka valmis Venäjä oli vuonna 1917 sosialistiseen vallankumoukseen?	41
Voiko sosialismia rakentaa yhdessä maassa?	51
Proletariaatin diktatuurin muodonmuutos: miten kommuunista tuli komentoketju	56

Marx ja Engels: lyhyt välivaihe, joka sammuu itsekseen	57
Lenin: pakon sanelema kovennus	58
Stalin: diktatuurin ikuistaminen	59
Miksi käsite ymmärrettiin niin eri tavoin?	60
Yhteenveto: käsitteen kaappaus arkipäivän tarpeisiin	61
Puolue, luokka ja tietoisuus – missä etujoukko eksyi? ...	63
Marxin näkemys luokasta	63
Lenin ja etujoukkopuolueen teoria	64
Sopiiko tämä marxilaisuuteen? Paradoksin anatomia	65
Rakennettu romahtamaan? Diktatuurin ja puolueen kuoleman kierre	70
Komentokulttuuri: miksi neuvostojohdolla oli vain yksi vaihtoehto?	77
Tsaarinajan perintö: alamaisuuden kulttuuri	77
Sisällissodan perintö: hätätila, joka ei päättynyt	78
Tieteellisen sosialismin monopoli: kun totuus on jo tiedossa	79
Suunnitelma komentoketjuna: johtaminen numeroina	80
Käsitys ihmisestä raaka-aineena: kun johtamisen kohde unohtuu	81
Mitä jos komentamisen sijaan olisi ollut johtaminen? ...	83
Tulosjohtaminen törmää neuvostojärjestelmään	83

Kielletyn hedelmän markkinat: miten korruptio korvasi motivaation.....	88
Lumeyhteiskunta – kun todellisuus rakennettiin sanoista	93
Kuinka Länsi nopeutti sisäistä mädäntymistä?	100
Suuri purkutyö: Gorbatšovin kohtalokas dilemma	106
Yhteenvedo: Miksi suuri koe luhistui — Neuvostoliiton syvät juonet	111
Neuvostoliiton antama oppi tulevia marxilaisia kokeiluja varten.....	119
Kolikon toinen puoli – Neuvostoliiton suurimmat saavutukset	122
Voitto fasismista.	122
Teollistuminen	123
Koulutus, tiede ja avaruus	124
Sosiaalinen nousu	124
Kulttuurinen syvyys	125
Arjen perusturva	125
Tuki vapautusliikkeille	126
Neuvostoihminen.....	126
Mitä nämä saavutukset kertovat?.....	127
Neuvostoliiton kaatumisen jälkiseuraukset.....	128
Onnettomuuden anatomia: miksi synkimmätkin skenaarit olivat liian ruusuisia	128

Kolme ilmiötä, joita kukaan ei osannut ennakoida...	128
Avohaava vuotaa edelleen: 1990-luvun perintö ja sen hinta tänään.....	132
Geopoliittinen hintalappu: Ukrainan sota.....	132
Ihmisen hintalappu: sukupolven tuho.....	133
Taloudellinen ja moraalinen hintalappu: varkaisten valtioiden nousu.....	134
Ideologinen hintalappu: demokratian uskottavuuden menetys.....	135
Mitä hintaa me maksamme tänään?	135
Silta eteenpäin: mitä jälkiseuraukset opettavat.....	136
III OSA: Mitä uudessa marxilaisen yhteiskunnan kokeilussa pitäisi oppia Pariisin kommuunista ja Neuvostoliitosta?	137
Pariisin kommuunin opetukset.....	137
1. Liiallinen kunniallisuus on vallankumouksellinen riski.....	138
2. Vallankumous ei voi elää saarroksissa.....	138
3. Demokratia vaatii myös tehokkuutta.....	139
4. Valtiota ei voi vain ottaa haltuun, se täytyy muuttaa	140
Neuvostoliiton opetukset	140
1. Teoria ilman materiaalisia edellytyksiä tuottaa pakkoa, ei sosialismia	141

2. Etujoukkopuolue korvaa luokan ja muuttuu uudeksi hallitsevaksi kerrokseksi.....	141
3. Sosialismi yhdessä maassa on piiritystilan yhteiskunta	142
4. Lumekulttuuri tappaa järjestelmän sisältä.....	143
5. Komentokulttuuri tappaa motivaation ja innovaation	144
6. Korruptio on väistämätön seuraus vääränlaisesta motivaatiojärjestelmästä	144
Pariisin kommuunin ja Neuvostoliiton yhteiset opetukset	145
Demokratia on perustus, ei koristelu	145
Valta korruptoi myös uudistajat	146
Muutos vaatii laajaa pohjaa	146
Kuusi ehtoa seuraavalle kokeilulle	147
Ehto 1: Rakenteet ennen henkilöitä	147
Ehto 2: Demokratia on prosessi, ei tavoite	148
Ehto 3: Totuus on infrastruktuuria	148
Ehto 4: Motivaatio on rakennettava sisäiseksi	149
Ehto 5: Kansainvälinen integraatio on selviytymisehto	150
Ehto 6: Ihminen on päämäärä, ei väline.....	150
AI Marx kohtaa tulevaisuuden: kolmas dialogi	151
Onko uusi yritys mahdollinen?	154

Kapitalismi jatkoajalla	154
Yhteisöhumanistinen yhteiskunta	157
Ihmisarvo ja luontoarvo	158
Yhteisöhumanistinen talous	159
Miten uusi yritys tehdään?	160
Alhaalta ylös rakentuva neuvostofederaatio.....	163
Miten globaali vallankumous tehdään?	164
Miksi Yhdysvallat on strategisesti keskeinen?	165
Lopuksi: mitä jää	167
Ilkka Ronkaisen julkaisemia kirjoja.....	170

Miksi marxilaisuuden kaksi suurta historiallista kokeilua epäonnistuivat?

Pariisin kommuuni kesti vain 72 päivää. Se oli demokraattinen, rohkea ja moraalisesti kirkas, mutta liian hauras puolustamaan itseään. Pariisi osoitti, että vallankumous voi syntyä alhaalta, kansalaisten omasta toiminnasta ja itsehallinnosta.

Neuvostoliitto osoitti, että vallankumous voi rakentaa teollisen suurvallan, voittaa fasismin ja muuttaa maailmanhistorian suunnan. Mutta se osoitti myös, mitä tapahtuu, kun puolue korvaa kansan, valtio korvaa yhteiskunnan, komento korvaa demokratian ja pelko korvaa ihmisen sisäisen motivaation.

Tämä kirja ei ole puolueeton historiikki. Se on poliittinen oppikirja epäonnistuneista vallankumouksista.

Kirjoittaja tarkastelee näitä kahta kokeilua sekä historian että oman kokemuksensa kautta: nuoren radikaalin, Neuvostoliiton tuntijan, perestroikan todistajan, Armenian samettivallankumouksen 2018 osallistujan ja jälkineuvostoliittolaisen maailman seuraajan silmin.

Kirjan kysymys ei ole, pitäisikö yrittää uudelleen, vaan kun yritetään uudelleen, mitä on opittava, jotta seuraava yritys ei olisi liian heikko kuten Pariisin kommuuni eikä liian vahva kuten Neuvostoliitto?

Sosiologi Ilkka Ronkainen (s. 1949) on liikkeenjohdon konsultti ja tietokirjailija, joka on julkaissut 20 kirjaa suomeksi ja englanniksi. Hän seurasi läheltä Neuvostoliiton kehitystä ja romahdusta sekä Venäjän kehitystä. Hän on Suomen ja Armenian kansalainen.

9 789523 392175